

Slovenski dom

Štev. 60

V Ljubljana, četrtek 13. marca 1941

Leto VI.

Nemčija in Jugoslavija uradno zanikujeta ...

... vsa zlobna poročila tuje propagande o nekakem nemškem ultimatu naši vladi

Berlin, 13. marca. m. United Press: Na pristojnih nemških mestih izjavljajo, da so »smešne vse vesti, ki pravijo, da je Nemčija poslala Jugoslaviji ultimatum.«

Belgrad, 13. marca. m. Vtise, ki jih je vzbudilo v tujini poročilo agencije Avale, s katerim zanika vesti, da bi bila nemška vlada poslala jugoslovanski vladi ultimatum, poleg »Vremena« objavljajo tudi »Politika«. »Politika« piše:

V mnogih poročilih iz Berlina se poudarja, da v taborih, ki so sovražno razpoloženi do Nemčije, izkoriščajo vsako priliko, da bi tudi druge nevtralne ali nevojkujoče se države potegnili v vojni vrtnice. Politika in propaganda sovražnikov Nemčije delata v tem pogledu neuporabno. O današnjem položaju glede ureditve odnosov na Balkanu ter posebno v trenutku, ko prav med Jugoslavijo in Nemčijo potekajo prijateljski razgovori, nasprotna propaganda razširja fantastične vesti o odnosih med obema državama.

Iz znanih virov, ki so nasprotni Nemčiji, so bile sporočene vesti o nekem ultimatu, ki da je bil poslan Jugoslaviji. Druge, podobne vesti, ki so šle za tem, da se prijateljski odnosi med Jugoslavijo in Nemčijo ne prikazujejo takšni, kakršni dejansko so, so tudi prišle iz istih virov.

To je dalo pobudo, da je agencija Avale poslala v tujino pooblaščen sporočilo, v katerem je odločno zanikala te vesti, ki so bile sporočene

tudi po londonskem radiu. Jugoslovanski preklci je naletel na popolno odobravanje in razumevanje v nemških političnih krogih, ki vedo, da se Jugoslavija ne da zapeljati z nobenimi vznemirljivimi vestmi, temveč da ima pred očmi samo svoje državne in narodne koristi.

Iz Rima pa o vtisu tega preklica agencije Avale poroča »Politika« naslednje:

Tukajšnji tisk na vidnem mestu prinaša poročilo agencije Avale, s katerim zanika kot po-

polnoma zlobne in izmišljene vesti iz tujih virov o ultimativnem koraku nemškega poslanika v Belgradu. Rimski radio je tudi objavil poročilo agencije Avale in nadalje omenil druge slične zlobne vesti, ki so nasprotno državam osi, in ki hočejo prijateljstvo med Jugoslavijo in Nemčijo prikazati v luči, ki ne odgovarja resnici. Rimski politični krogi so tako odločno stališče in odgovor iz Berlina na vsa tuja podtikanja opazili in sprejeli z velikim odobravanjem.

Letalska vojna med Nemčijo in Anglijo:

Nemci nad številnimi angleškimi mesti, Angleži nad Berlinom, Hamburgom in Bremenom

Berlin, 13. marca. DNB Nemško vrhovno poveljstvo poroča: Nocoj so skupine naših bombnikov napadle v vojaškem oziru važne industrijske naprave v Birminghamu ter pristaniške naprave in doke v Londonu in Southamptonu. Napadi so rodili dobre uspehe.

Včeraj so bili podnevi izvedeni uspešni napadi na letališča v južni Angliji in na pristaniške naprave v Portsmouthu. Daljnostrelno topništvo je s kopnega obstreljevalo sovražnikove vojne ladje, ki so plule po Rokavskem prelivu.

Ponoči je sovražnik na nekaj mestih v severni Nemčiji metal rusilne in zažigalne bombe. Prizadejana je bila neznatna tvarna škoda. Ubitih in ranjenih je bilo nekaj civilistov.

Od 6. do 11. marca je sovražnik izgubil 11 letal. Zanesljivo je ugotovljeno, da so bila 4 letala uničena na letališčih samih. V tem času znašajo naše izgube 9 letal.

Berlin, 13. marca. DNB. Neka skupina britanskih letal je letela v noči od 12. na 13. marec nad dvema mestoma v severni Nemčiji in nad Berlinom. Nemško protiletalsko topništvo je sestrelilo pet sovražnikovih letal. To je bil prvi letalski napad na Berlin po 82 dneh.

London, 13. marca. o. Reuter. Začela se je angleška letalska ofenziva proti mestom v Nemčiji in mestom v zasedenem ozemlju. Angleška letala so snoti bombardirala Kiel, Bremen, Hamburg in Bremerhafen ter mesta v zasedenem ozemlju. Podrobnosti o tem napadu še niso znane. Predsnočnim je bil napaden Kiel, Bremen, Rotterdam ter letališča v severni Franciji.

Snočni napad je 37. napad na Berlin, 62. na Hamburg ter 57. na Bremen.

Snoti so sovražna letala bombardirala angleška mesta na različnih krajih, posebno močno pa neko mesto v severozahodni Angliji. Poročajo, da je bilo povzročenih več požarov in razdejanj več stavb, smrtnih žrtev pa ni mnogo. Angleško protiletalsko topništvo in angl. lovci so sestrelili preteklo noč devet nemških bombnikov. V zadnjih treh nočnih napadih na Anglijo so Nemci izgubili devetnajst bombnikov. Angleška obramba je v vsakim dnevu močnejša in bo prišel čas, ko bodo Angleži tudi ponoči gospodarji neba.

Včeraj podnevi napadi niso bili hudi, samo neko mesto v južnovzhodni Angliji je bilo bombardirano. Povzročena škoda ni velika in tudi smrtnih žrtev ni veliko.

Posledice atentata v Carigradu

Ankara, 13. marca. Anatolska agencija: V zvezi s snočnjim eksplozijo v carigradskem hotelu »Pera Palace« je bilo izdano poročilo, ki med drugim pravi, da se preiskava nadaljuje. Tri osebe so bile ubite, 22 ranjencev pa je v zdravniški oskrbi.

Med štirimi osebami, ki so našle pri včerajšnji eksploziji v hotelu »Pera Palace« smrt, je tudi gdč. Fliesova, tajnika britanskega vojnega atašea v Sofiji. Gdč. Armatrongovi, ki je tudi bila zaposlena v britanskem posolstvu, je eksplozija odtrgala obe nogi.

Ugotovljeno je bilo, da so bile bombe primršane med poslanikovo priljago pred odhodom iz Sofije. Namen je bil uničiti važne listine, ki jih je odnesel poslanik v Carigrad.

Razvoj vojne na afriških frontah

Letalski napadi na Malto in Dodekanez. Prodiranje proti Addis Ababi
Prihod novih čet iz Avstralije in Nove Zelandije

Nekje v Italiji, 13. marca. Stefani. 278. ital. uradno vojno poročilo pravi:

Severna Afrika: Letala nemškega letalskega zbora so bombardirala britanska taborišča in motorizirana sredstva.

V noči od 10. na 11. marec je izvedel sovražnik letalski napad na Tripolis. Ni bilo niti ene žrtve, škoda pa je majhna. Na Egejskem morju so britanska letala napadla naša letalska oporišča na otoku Rodos. Ena oseba je bila ranjena, nekaj pa je bilo tvarne škode.

Vzhodna Afrika: Naši oddelki so napadli in zavzeli neko sovražnikovo postojanko na odseku pri Kerenu ter zapodili v beg sovražni oddelci. V Somaliji so naša letala metala bombe na sovražnikove naprave ter povzročile požare. Britanska letala so bombardirala mesta v Eritreji, niso pa prizadejala znatnejše škode.

Berlin, 13. marca. DNB. Nemško vrhovno poveljstvo poroča: Snoči:

Na področju Sredozemskega morja so nemške letalske skupine zadele z bombami težkega kalibra vojaške naprave na otoku Malta. Drugi uspešni napadi so bili izvedeni na britanske transportne oddelke v severni Afriki.

Kairo, 13. marca. m. Reuter. Britansko poveljstvo objavlja uradno poročilo, da so britanske čete preselele v Somaliji na dva dela sovražnikove armade, ki je štela 33.000 vojakov. Večji del te vojske, 31.000 mož je ujetih ali pa je padlo na bojišču. Kakih ostalih 500 mož se pa še vedno bori na umiku proti severu. Zajetih je bilo 48 poljskih topov, 12 obalnih in 8 protiletalskih.

Na bojiščih ob kenjski meji je prezagoda začelo deževati.

Zunanji minister Eden in načelnik generalštaba general Dill v Kairu nadaljujeta razgovore s poveljniki britanskega letalstva, mornarice in kopenske vojske, generalom Wavelom, admiralom Cunninghamom in letalskim maršalom Longmorem.

Britanske čete prodirajo proti Hararju in si utirajo pot z motoriziranimi oddelki. V zadnjih dveh dneh so prešle razdaljo 200 km in niso nikjer našle na sovražnikov odpor. Le tu pa tam je sovražnik izvedel bombardiranja. Kar se tiče odpora v Džizigi in Hararju, so se sovražnikovi oddelki utrli v severnih predelih, medtem ko britanske čete prihajajo od juga. Število ujetnikov vsak dan raste.

Uradno poročajo, da so imperialne čete iz Avstralije in Nove Zelandije, ki so zapustile Anglijo,

Italijanska agencija Stefani zavrača grška poročila, da bi bila italijanski prosvetni minister Bottai ter korporacijski minister Cianetti padla na albanskem bojišču. Major Bottai, ki so ga Grki ujeli, nima nobene zveze z ministrom Bottaiem (minister Bottai ima v vojski tudi stopnjo majorja).

da bi odšle na drugo bojišče, pred kratkim prišle na bližnji Vzhod brez incidentov.

Angleško letalstvo je že dve noči zaporedoma napadlo italijanska oporišča na Dodekaneskem otoku, zlasti na Rodosu. Nemci so spet bombardirali Malto.

138. dan vojne med Italijo in Grčijo:

Splošna italijanska ofenziva v Albaniji

Nekje v Italiji, 13. marca. Stefani: Italijansko uradno vojno poročilo št. 278 pravi:

Grško bojišče: Sovražnikovi napadi na odseku pri Vojuši so bili odbiti in je pretrpel sovražnik hude izgube. Italijani so zajeli nekaj

Romunski propagandni minister je med zastopniki tujega tiska zavračal poročila angleškega radia, ki skuša povzročiti nemire v Romuniji. Minister je dejal, da Nemci niso zasedli Romunije, temveč da je romunska vlada sama poklicala nemško vojsko v svojo državo. Glede trditve o gospodarskem izkoriščanju Romunije po Nemcih, je minister opozoril na zadnji posvet med maršalom Göringom in generalom Antonescom ter poudaril, da je Romunija v svojem gospodarstvu popolnoma samostojna — poroča DNB.

Bivši angleški poslanik v Sofiji je pri prihodu v Carigrad izjavil, da so bile bolgarske oblasti pri odhodu od njega zelo uslužne in da mu je kralj Boris dal na razpolago svoj vlak, poroča Anatolska agencija.

V Turčiji so se začele velike vaje za obrambo pred letalskimi napadi. Ustanovili so tudi posebno stražo za boj s padalci, poroča Stefani.

Za dveletnico nemškega protektorata nad Češko je protektor Neurath dal izjavo, da so poznejši dogodki v Evropi dokazali popolno upravičenost uvedbe protektorata, ker je prejšnja češka vlada s svojo zunanjo politiko celo hujšala sovražnike Nemčije.

Sreča je, da je ob dvajseti uri zmagal zdrav razum in je bila češki prihranjena strašna usoda. Češi naj si ogledajo vojne razvaline na Poljskem in v Franciji, pa vidijo, kaj bi bilo lahko tudi nje same doletelo. Češi manj čutijo posledice vojne, kakor katera koli druga evropska država. Oproščeni so vsake vojaške in nje podobne obveznosti. V gospodarstvu uživajo konjunkturo, kakor je prej niso niti slutili, brezposelnosti pa sploh ne poznajo.

Grkov ter orožja. Včeraj in nocoj so naše letalske sile izvedle večkrat napad na sovražnikova oskrbovališča, druge naprave, na vojaške cilje, baterije in sovražnikove čete. Ti napadi so se vrstili drug za drugim brez prestopa. Pri spopadu v zraku sta bili sestreljeni dve sovražnikovi letali. Dva italijanska stroja se nista vrnila.

Rim, 13. marca. o. United Press poroča: Predsednik italijanske vlade, Mussolini, se je po petih dneh obiska na albanskem bojišču vrnil v Rim. Velika italijanska ofenziva na osrednjem albanskem bojišču je v zvezi z njegovim potovanjem. Predsednik je pregledal vse italijanske postojanke na fronti.

Atene, 13. marca. m. Grško vrhovno poveljstvo poroča:

Ponoči med 11. in 12. marcem ter včerajšnji četrti dan ofenzive, je sovražnik izvedel hude napade, toda brez uspehov. Vsa njegova prizadevanja so preprečila naše čete ter so sovražnikove izgube precejšnje. Na naši strani so bile vse akcije izvedene z uspehom. Naše letalstvo je uspešno podpiralo operacije na kopnem.

Atene, 13. marca. Reuter: Snoči je atenski radio objavil uradno poročilo, da so sovražnikove čete zadnje tri dni prešle v splošno ofenzivo na 20 km dolgi fronti v osrednjem odseku. Grške čete niso odstopile sovražniku niti pedi zemlje. V raznih odsekih so boji, in sicer silno srditi boji, trajali po več ur. Grške čete so obdržale vse postojanke, ki so jih bile prej zavzele. In zavrnile sovražnika z bajoneti. Grško letalstvo je včeraj bombardiralo sovražnikove postojanke. Vsa letala so se vrnila nepoškodovana.

Neomejen izvoz letalskega bencina in olja iz Amerike v Anglijo

Newyork, 13. marca. AA. Reuter. Vlada Združenih držav je sklenila dovoliti neomejen izvoz bencina in olja, potrebnega za letalstvo. Oboje se bo v neomejenih količinah izvažalo v vse dele Velike Britanije in britanskega imperija.

Vesti 13. marca

Vse zadnje govorice o Jugoslaviji in njenem stališču so propagandnega značaja. Jugoslovansko stališče je jasno, razpoloženje političnih in ljudskih krogov mirno, odločno in neustrašno, priznava tudi londonski radio.

Kanceler Hitler je včeraj nenadno odpotoval v Linz, kjer se bo udeležil poveljstva ob triletnici vkorakanja nemških čet v Avstrijo. Poročajo, da bo kanceler Hitler pri tej priliki obiskal tudi grob svojih staršev v rojstnem mestecu Braunau pri Linzu.

V nemškem zunanjem ministrstvu izjavljajo, kakor poroča DNB, da jim ni nič znanega o kakih predlogih Grčiji, da bi se ustavile sovražnosti med njo in Italijo. Tudi atenska uradna agencija je pred dvema dnevi dala poročilo, da grška vlada ni od nemškega poslanika v Atenah dobila nobenega takega posredovalnega predloga.

Narodni dan molitev za zmago in mir bodo priredili 23. marca v Angliji in Kanadi, je izjavil predsednik vlade Mackenzie King.

Angleški zunanji minister Eden je imel včeraj dolg posvet s predsednikom egiptovske vlade Sidi pašom, poroča Reuter.

Malajski polotok se lahko upre vsakemu napadu, kakor so pokazale zadnje velike vojaške vaje. Prirejane tako, kakor da »gre zares«, poroča angleško vrhovno poveljstvo v Singapuru.

Japonski zunanji minister Macuoka je pred odhodom v Evropo izjavil, da bo iz vladnosti obiskal tudi sovjetskega zunanjega ministra, poroča United Press. Stefani napoveduje, da bo sprejet tudi pri Stalinu, sovjetska uradna agencija Tass pa o tem ne govori nič.

Francoska vlada odločno zavrača vse govorice, da bi bila dala Nemčiji na razpolago pomorska in letalska oporišča v Maroku, poroča Havas.

»Ne prihajam v Evropo, da bi se bolj stinski vrste trojne zveze, ker bi to bilo odveč«, je izjavil japonski zunanji minister dopisniku Stefani. List »Popolo di Roma« piše v zvezi z njegovim potovanjem, da članstvo v trojni zvezi prinaša članicam ne le koristi, temveč tudi obveznosti.

Zadnji velik nemški napad na London in Portsmouth, ki so povzročili strahovito razdejavanje, dokazujejo, da potek, kraj in čas vojnih nastopov še nadalje narekuje nemško letalstvo in da mu Angleži niso v ničemer vzeli iz rok pobude. To je po poročilu DNB nemški odgovor na izvajanja angleškega letalskega ministra.

V Gibraltar so dospeli novi oddelki angleške pehote in topništva. Po raznih točkah obale so postavili še več daljnostrelnih topov, javlja United Press.

Ukaz o sestavi romunskega vrhovnega vojnega sveta je bil objavljen včeraj. Svet sestavljajo: obrambni minister, podtajnik za vojsko, mornarico in letalstvo, poveljniki armad ter načelniki glavnega generalnega štaba, poroča Stefani.

Navdušenje, s katerim je Churchill sporočil sprejetje zakona o podpiranju Anglije, jasno dokazuje krče ostarele Anglije, ki je že izgubila igro v boju z Nemčijo in Italijo ter polaga v ameriško podporo morda dosti več upanja, kakor pa ta podpora v resnici pomeni. Vse to potrjuje zaton Anglije, ki zdaj prvič v zgodovini javno priznava, da ni več gospodar svoje usode. Kadar je kako cesarstvo v podobnih razmerah, to že pomeni njegov konec, sodi Stefani.

»Zakaj moramo sovražiti Grke«, je naslov uvodnika v uglednem italijanskem dnevniku »Stampa«. List na to vprašanje odgovarja, da si morajo Italijani vtisniti v spomin veliko resnico iz sedanjih vojne, da Grki sovražijo Italijo. Skrivnost grškega odpora in napadalnosti, — ki ju bo italijansko orožje neizprosno zlomilo, — je prav v tem grškem sovražstvu. Grki vodijo proti Italiji vojno ljudskega sovražstva. — To dokazuje grški tisk, ki razglasi Italijo za zgodovinsko sovražnico Grčije, dokazuje vsa grška politika zadnjih let. Italijani se morajo tega zavedati in na sovražstvo odgovarjati s sovražstvom.

V novembru in decembru lani ter v januarju letos je nemško vojno brodogradništvo v letalstvo potopilo Angliji 2 milijona 37.000 ton trgovskih ladij, hudo poškodovanih pa je bilo še 175 trgovskih ladij. Tu niso vštete izgube zaradi min, pravi včerajšnje uradno poročilo nemškega vrhovnega poveljstva.

Ob drugi obletnici kronanja se je sv. oče Pij Dvanajsti udeležil slovesne službe božje v zgodovinski Sikstinski kapeli.

Ameriške radijske postaje so snoči dale poročilo, da se je v Pireji in Solunu izkrcalo večje število angleških čet in da mislijo Angleži poslati v grško Tracijo deset divizij svoje vojske.

Izjemno stanje na Holandskem, razglašeno zaradi nedavnih nemirov, je odpravljeno, ker se je položaj naglo popravil, poročajo nemški listi.

Sovjetska Rusija je nedavno vzpostavila redne diplomatske zveze s Siamom. Ameriški tisk trdi, da zaradi tega, da ne bi Siam, ki so mu Japonci posredovali ugoden mir s francosko Indokino, prišel pod vpliv japonskega vpliva.

Leta 1940 so Združene države poslale Angliji 3552 letal ter 4986 nadomestnih motorjev, poroča ameriško trgovsko ministrstvo.

VSE NAŠE NAROCNIKE IN PRIJATELJE na Go-renjskem, Dolenjskem in Štajerskem, prosimo oproščenja,

Nučičev jubilej v ljubljanski drami

Ljubljana, 13. marca.

Slovensko Narodno gledališče je snoči lepo proslavilo jubilej štiridesetletnega dela velikega slovenskega umetnika Hinka Nučiča. Naše gledališče je bilo snoči skoraj premajhno, da bi moglo sprejeti vse tiste, ki se s tako lepimi spomini obnemajo z Nučičem vesele lepih in zmagovitih časov naše Drame v letih po prevratu v letu 1918. Tedaj se je Nučič že enkrat postavil na čelo naše Drame in jo zasadi tako globoko, da je zmogla pomembnem umetniški polet vsaj v prvih 10 letih. Toda Nučič je ustvaril slovensko Narodno gledališče tudi v Mariboru in mu izkopal prav tako trine temelje — izreden dokaz ne samo njegove velike umetniške sile, ampak tudi vodilnih sposobnosti, ki so se v obeh gledališčih — v Ljubljani in v Mariboru — izkazale in obnesle.

Ljubljana je svojemu velikemu rojaku pridrila prisrčen in topel sprejem. Pričakoval ga je oder, zasut v venci in rožami, lep okvir pa so mu bili skoraj vsi člani slovenskega dramskega ansambla, ki so nekateri njegovi učenci, drugi pa njegovi sodelavci in prijatelji. Dolgo je občinstvo pozdravljalo Hinka Nučiča, dokler ni prvi spregovoril v pozdrav v imenu uprave Narodnega gledališča Pavel Golia, vršilec dolžnosti ravnatelja Drame. Prav iz srca pa mu je nato spregovoril predsednik slovenske skupine igralcev Drenovec, nakar je Slavko Jan prečital pozdravni pismi bana gosp. dr. Marka Natlačenca in župana mesta Ljubljane gosp. dr. Adlešiča. Prav lepo sta Nučiča pozdravila tudi naš starosta Danilo in ga Avgusta Danilova.

Zelo ginjen se je Nučič zahvalil za lep pozdrav in za čestitke. Bolj poredko je prihajal med nas, to priznava, toda prepričan je, da je v Zagrebu

med brati Hrvati vendarle veliko storil za resnično zblizanje in sodelovanje med obema bratskima narodoma. Sam ima še mnogo lepih načrtov in zamisli, toda sedaj na koncu poti bo mogoče težko uresničiti še vse tisto, kar bi hotel. Toda v Zagrebu je na oder spravil mnogo slovenskih del, zlasti Cankarja in Finžgarja in v veliko zadoščenje in veselje mu je, da je tudi sam po svoje doprinesel k častni zgradbi kulturnih vezi med Hrvati in Slovenci. Če je to delo resnično pozitivno, tedaj je tudi on za Slovence in Slovenijo mnogo storil.

Sledila je nato Begovičeva drama »Brez tretjega« v režiji ge. Vike Podgorske. Velika škoda je, da smo Begovičeva dela le tako poredko dobivali na naš oder, sedaj sta pa gosta pomagala še naši Drami in si dala uvrstiti svoja gostovanja med reden spored. Tako je zopet pomagal samo slučaj vodstvu Drame, da je na oder dobilo v letošnji sezoni vsaj še eno kvalitetno delo in to v izvedbi Nučiča in Podgorske, velikih in močnih umetnikov.

Nučiču in ge. Podgorski smo resnično hvaležni, da sta sklenila tako zabrisati porazen razvoj letošnjega sporeda v Drami. Kajti naša Drama je zlasti letos padla tako nizko, da bi hudo potrebovala takega reševanja in tolikšnega vodstva, kakor v letih po prevratu, ko je moralo slovensko gledališče po štirih letih vojnih časov zopet oživetiti. Ljudje, ki so pri gledališču iskali čisto drugih učinkov, samo ne umetnostnih, so sedaj spravili Dramo na najnižjo stopnjo po 20 letih našega svobodnega narodnega in kulturnega življenja. Snoči je g. Nučič pokazal, da je še izredno mladeniški in junaški. Ali bi ne mogel na vodstvo naše Drame obnoviti še eno dobo mladostnega poleta in junaškega dela, s katerim je že v letu 1919, ko je tudi bila naša Drama na tleh, obnovil slovensko Narodno gledališče.

Ljubljana od včera do danes

Muhe meseca marca je že opeval stari nas pesnik Valentin Vodnik. Danes še lepo, da bi človek kar zavriskal, jutri pa se ti vsedejo oblaki na nebo in spet zaroje v bridki burji bele mušice. Kdo bi si bil mislil, da bo po jasnem lepem vremenu prejšnjega dne zima spet pokazala zobe! Pa jih je. Človek kar ni mogel verjeti, ko je videl, da se z vetrom iz nizke sivine raznaša sneg. Pa smo spet dobri, da, saj še sv. Jožef ni za nami, prezgodaj smo se veselili pomladi, si je dejal marsikdo.

Čudovit spomladanski dan

Današnji dan pa menda po čistosti neba in lepoti odnaša rekord v letošnjem letu. Tako lepega prav gotovo še nismo imeli od lani. Nebo »do pike« jasno, niti najmanjšega oblaka ni bilo nikjer opaziti. Sonce se je že navsezgodaj veselo prismejal čez hribe in raztrosilo svojo razkošno luč v ta prijazni svet. Pravo spomladansko razpoloženje se je nas prijel danes, vseh, po uradih, po obratih, trgovinah. Kaj pa mislite, tak lep dan! Človek se počuti kar nekam pomlajenega, bolj svežega, radostnega in lahkega in skrbi, ki ga more ob čemernih deževnih ali oblačnih dneh oblede pred sijajem takega krasnega prav zares spomladanskega dne.

Dva konja je povozilo

Snoči je tam pri kemični tovarni v Mostah prišlo do nesreče, ki pa k sreči ni zahtevala človeških žrtv. Čez industrijski tir sta peljala dva konja dobro naložen voz, tedaj pa je privozil tudi tovorni vlak, ki je butnil v konja ter jih podrli. En konj je bil pri priči ubit, drugemu pa je odrgalo nogo. Ker pri nas posebnih pretež za konje nimamo, so morali težko poškodovanega konja ustreliti. Vozniku pa se ni nič zgodilo. Konja sta bila menda last g. Smodina iz Zupuz, tako da je bil pri tej nesreči oškodovan za lepe denarce.

Izpremembe pri TOI zbornici

Po odloku ministra za trgovino in industrijo z dne 25. februarja 1941 je bil odpravljen komisariat pri Zbornici za trgovino, obrt in industrijo v Ljubljani ter je komisar g. Avgust Tosti v ponedeljek, dne 10. marca 1941, izročil posle novouimenovanemu predsedniku Trgovinskoindustrijske zbornice v Ljubljani g. Karlu Četu. S tem dnem je prenehala poslovati TOI zbornica ter posluje kot pravi naslednik od 11. marca 1941 naprej Trgovinskoindustrijska zbornica, katera po nalogu ministrstva vrši tudi delokrog bodoče Obrtniške zbornice do dne, ko bo pričela samostojna Obrtniška zbornica poslovati.

Spremenbe na šentvriški tramvajski progi

Električna cestna železnica bo zaradi hitrejšega prometa na šentvriški progi v petek 14. t. m. odpravila nekatera manj važna postajališča do nadaljnjih odredb. Ker ne bo več postajališč pri stari cerkvi sv. Jerneja in pri gasilskem domu, bo tramvaj obstajal na izogibašči med dosedanjima postajališčima. Odpravljeni bosta tudi postajališči

»Heinrich« in »Kosovo« ter bodo tramvaji obstajali nekako na sredi med dosedanjima postajališčima na novem postajališču »Kosovo«. Popolnoma bosta odpravljeni postajališči »Kavčič« v Zg. Siški in »Zibert« v Podgori, a postajališče »St. Vid II.« bo prestavljeno na izogibašče.

Svojcem sezonskih delavcev v Nemčiji

Svojce naših rojakov v Nemčiji, ki so tam na delu, opozarjamo, naj svojim sporoče, da je prinos kakih prihrankov R. M. v domovino nemogoč razven 10 RM v čeku. Zato jih opozorite, naj svoj zaslužek vsakomesečno redno pošiljajo domov, kar jim je omogočeno, seveda na predpisan način, t. j. da se nakazuje izvršiti po firmi, pri kateri delajo. Pošlje se mesečno lahko 70 RM, ki se bodo tu izplačevale po tečaju 15,30 za RM. Ako ima naš rojak v Nemčiji kak prihranek iz lanskega leta, ga lahko pošlje takoj v domovino, da bo tu zmenjen po starem tečaju 14,30 din za RM. Potrebni pa so sledeči podatki: kje je delal in pri kom, kje se nahaja denar in koliko; kam naj se pošlje, točen naslov pošte. Ta slednja odredba pa velja le do konca maja t. l.

Jutri, v petek zvečer, bomo slišali v Ljubljani odlično zagrebško pianistko go. Doro Gusičevico. Ga. Gusičeva je pianistka velikega formata, ki se je uveljavila z velikimi uspehi v umetniškem življenju doma, predvsem pa v tujini. Igrala je v najrazličnejših mestih Evrope, solistično, pa tudi s spremljevanjem velikih orkestrrov. Vsi kritiki hvajlo njeno visoko umetniško igro, bila pa je deležna tudi močnega priznanja s strani koncertne publike. Ga. Gusičeva prireja v Zagrebu stalne koncerte, v Ljubljani pa bo nastopila kakor že omenjeno jutri zvečer na akademiji Društva prijateljev Golnika v veliki Filharmonični dvorani. Začetek bo ob 20. Na to koncertno prireditve, ki se bo vršila pod pokroviteljstvom ge. banice Nije dr. Natlačenove še prav posebno opozarjamo. Vstopnice v Knjižarni Glasbene Matice.

Bombaž za tekstilne tovarne prihaja

Maribor, 12. marca.

Nedavno smo pisali v »Slov. domu« o hudi krizi, ki je zajela mariborsko tekstilno industrijo, ker je morala zaradi pomanjkanja bombaža in drugih surovin omejiti obratovanje na najmanjšo mero ter je odputila okrog 2000 delavcev in delavk. Opozarjali smo, da bo menda kriza kmalu ponehala, ker je naša država kupila v Rusiji in Turčiji že 15 milijonov kg bombaža. Te dni je dobila mariborska tekstilna industrija že prve pošiljke bombaža ter upa, da bodo dospеле še ostale, ki so ji dodeljene, tako da bo kriza glede zapolnitve delavstva precej ponehala ter se bo obratovanje vršilo skoraj normalno naprej. Prvi je prispel v Maribor pred dnevi ruski bombaž — vsega 30 vagonov. Ta bombaž nam je poslala Rusija preko Nemčije ter je bila na tovarnih listih

Lepa papeževa proslava v Celju

Celje, 13. marca.

Snoči je Celje dostojno proslavilo drugo obletnico, odkar je sedanji sv. oče Pij XII. zasedel Petrov prestol. Slavnostni govor je imel gimnazijski ravnatelj g. prof. Bračko, pevsko društvo »Celjski zvon« pa je zapelo ob koncu proslave papežovo himno in »Kristus kraljuje«. Proslave se je udeležilo veliko število celjskega občinstva, člani katoliških organizacij, katoliško starešinstvo in številna mladina. Dvorana je bila slavnostno okrašena. Na proslavo je visela slika sv. očeta Pija XII., ovita v papežovo zastavo, pred njo pa so stali slovenski fantje in dekleta v krojih in z zastavo.

Celjske novice

Drevi zborujejo v Celju celjski trgovci. Živinski in kramarski sejem bo v Celju v soboto, 22. marca.

Galicijska Kmečka zveza v Galiciji je imela predteklo nedeljo svoj občni zbor, katerega je počastil s svojim obiskom tudi g. senator Alojzij Mihelič. G. senator je s svojim zanimivim izvajanjem opisal pomen naše kmečke organizacije, kar je napravilo na poslušalce globok vtis. G. senator si je nato ogledal cesto Galicijska—Lopata, ki je potrebno popravila. To cesto bodo kmalu začeli popravljati. Nato je bil občni zbor krajevne organizacije JRZ, na kateri je bil izvoljen stari odbor.

Celjsko okrajno sodišče je oprostilo paljirja Nemca krivde smrtni nesreči pri gradnji palače OUZD v Vodnikov ul. ker se je po izjavah prič prepričalo, da ga ne zadene krivda.

Na štiri mesece zapora je bil obsojen 32 letni žagar Klemš Jožef, ki je lani, 21. dec. v vinjenosti z nožem zabol Turnška Maksa ml. iz Nazarij v Savinjski dolini.

Sodišče je obsodilo na en mesec zapora pogojno za dobo dveh let Pepelnaka Antona, Verbiča, Slemenška Antona, Kebliča Alfonza iz vojniške okolice, ker so se uprli lani orožnikom. Brejca Lovrenca, ki je prijel orožnika okrog vratu ter pripomogel, da je zasledoval Keblič Alfonz ušel orožnikom skozi okno, je bil obsojen na mesec dni zapora nepogojno, kazni pa so mu odložili do 1. maja.

Iz pisarne ZZZD. Po sklepu občnega zbora splošne skupine ZZZD v Celju bo pisarna ZZZD odprta vsak dan od 5 do 7 popoldne. Pisarna se nahaja v društvenem lokalu v Delavski zbornici, Razlagova ulica 5.

Praznik sv. Jožefa v Celju. Združenje trgovcev za mesto Celje je ugodilo prošnji Združenih slovenskih namestencev, da bodo trgovine v območju celjske mestne občine letos na praznik sv. Jožefa, 19. marca, ves dan zaprte.

Na dve leti robije je obsodilo celjsko okrajno sodišče 55 letnega Znidaršca Vinka iz Leskovec pri Krškem, ker je izvajal od raznih ljudi v brežinskem okraju denar na ta način, da se je predstavljaval za konjača, pooblaščenega od okrajnega glavarstva ter da zastopa bolnega konjača iz Sevnice in je upravičeni pobirali takso za pse. Posrečilo se mu je prevariti 13 oseb.

Zastrupil je. Pred celjskim sodiščem se je včeraj zapogorjal 27 letni Švajlec Karol iz Bukovja pri Bizeljskem. Sredi meseca januarja letos je uporabil pri Mariji Mačkovi, ki je bila noseča, tako sredstvo za odpravo plodu, da je Mačkova na posledično zastrupitve umrla. Sodišče je Švajlca obsodilo na leto dni strogega zapora.

Nad 15.000 din gotovine je izdala Državna krajevna zaščita dece in mladine v Celju za obdaritev revnih otrok.

S peči je padel leto in pol stari sin posestnika Lešnik Anton v Založah pri Polzeli in si zlomil desno nogo nad kolenom.

Nova žrtev tihotapske strasti. V včerajšnjemu poročilu o tihotapski živga blaga na naši meji dodajamo, da so granicari ustrelili tovarniškega delavca Antona Volonterja, ki je hotel preiti mejo in ni počakal na svarilne klice obmejnih stražnikov. Ponovno opozarjamo vse prebivalstvo, naj ne naseda brezvestnim tihotapcem, da ga ne zadene nesreča.

Naša beseda

2.

Gorje mu, kdor postane suženj!

Prehitro smo se navadili na svobodo. Ob prevratu se je vse topilo v opojnem veselju. Narodova duša je bila razgibana do skrajnih globin, da je vseposod porajala ljudske pesnike in skladatelje, ki so peli o Jugoslaviji. Pa to veselje je kmalu potihnilo. Trebalo je živeti. Svetovna vojna je v štirih letih Evropo strahotno opustošila, obnova na vseh področjih je zahtevala trdo delo. Tudi našo novo državo je bilo treba izoblikovati in urediti sožlje med tremi jugoslovanskimi narodi, ki so si po jeziku in krvi sicer tako sorodni, kakor nobeni drugi evropski narodi, ki pa jih je tuje nasilje razdvojilo in odtujilo drugemu drugemu. V delu, skrbah in preprih je izobraženi sloj skoraj čisto pozabil, da je bila njegova prva naloga slehernemu slovenskemu človeku pomagati, da se popolnoma zave, kaj je svoboda in kaj nam je domovina. Tako doživlja marsikdo po dvajsetih letih samostojnega življenja sedanje odtušne dni morda manj pripravljen kakor ob prevratu. Godi se mu kakor človeku, ki je ozdravel. V boleznih je dobro vedel, da je ljubo zdravje prvo in da bolniku nič ne pomaga ne bogastvo, ne najlepši zaslužek. Komaj pa ozdravi, že ob vsakdanjih skrbah pozabi na svojo glavno srečo: da je zdrav. Mora znova zboleti, da spet vidi, kaj mu je zdravje. Ali moramo tudi svobodo najprej izgubiti, da vidimo, kaj nam je bila?

Mnogo je še neurejenega pri nas. Odnos med tremi bratskimi narodi, ki se je sicer zelo izboljšal, še vedno povzroča mala trenja. Tudi pri nas doma še ni vse v redu. Kmet komaj zmaguje velike davke, delavec ne more izvozovati vseh svojih pravic, vinčarji hodijo razčepani, stradajo in prezebajo. Vse to izrabljajo tiste judeske duše, ki prihuljeno prišepetavajo, kačoz čez mejo: »Vidiš, kako se jim godi tam in tam... Saj bodo itak prišli sem in napravili red. Ko bo le že skoraj...«

Pa slovenski človek je prepmaten, da bi se dal zvabiti v zanko. Seveda nas larejo težave, kateri narod pa je brez njih? Prav tako res pa je tudi, da lahko te težave premagamo edino mi sami, ako si ohranimo svobodo. Tujci pri nas ne bo iskali naše sreče, ampak svoje! Tiste sladkobne besede, ki jih širijo poluhnjani plačanci, češ ta ali oni nam bo prinesel raj, so kakor lovčeva piščal, ki vabi dijač pred strel. Da, raj na naši zemlji, pa za tujega gospoda, ne za domačega slovenskega delavca in vinarja. Ali ste že kdaj slišali, da bi kdo kupil ali ukradel kravo, ker želi kravi dobro? Ali si je ne prilaši zalo, ker jo hoče molzi ali zaklajati? Ali ste že kje brali, da bi moderni narod zasedel tujo zemljo, ker hoče osrečiti njene prebivalce, ne pa, ker jo hoče zase gospodarsko izkoristiti?

Res je, da pri nas še ni vse v redu. Smo pa mlada država. Vsak novi gospodar mora nekaj let garati, da se postavi na noge. Toda zaradi tega vendar ne bo prepustil svojega posestva sosedu, sam pa ostal za hlapca. Če si ohranimo svobodo, si bomo počasi vse uredili. Gorje mu pa, kdor danes postane suženj! Nekje sem slišal zgubljenega človeka, ki je takele mltil: »Glavno je, da ne pride do vojne. Naj se kar visoki gospodje med seboj zmenijo: to je moje, to pa tvoje. Meni je vseeno, pod kom sem, davek moram itak posod plačati! Človek božji, kje imaš pamet! Ali nič ne bereš? Ne gre za davek! Gre za tvojo vero, tvoj jezik, tvojo zemljo! Gre za vse! Da, predvsem za tvojo zemljo! Tudi naša lepa slovenska zemlja se marsikomu sveti...«

NOVE POŠTNE PRISTOJBINE

Belgrad, 13. marca. Poštni minister je od 5. februarja 1941 predpisal nove poštne takse, ki bodo začele veljati 1. aprila 1941.

Taksa za navadna pisma: a) krajevni promet: za pisma do 20 g teže znaša nova taksa 1,50 din, za teža od 20 g je pisemska taksa v krajevnom prometu ista kot za pisma v medkrajevnem prometu. b) Medkrajevni promet: za pisma teža 20 g 2 din, nad 20 g do 50 g 3 din, za pisma nad 50 do 250 g 4 din, za pisma nad 250 do 500 g 6 din, za pisma nad 500 do 1000 g 12 din, za pisma nad 1000 do 2000 g 18 din; c) mednarodni promet: v mednarodnem prometu je taksa ostala nespremenjena. Taksa za pisma, naslovljena na Bolgarijo, je enaka novi taksi za notranji medkrajevni promet.

Taksa za dopisnice: za odprte dopisnice je ostala taksa nespremenjena, za zaprte pa se je spremenila in znaša: v krajevnom prometu 1,50, v medkrajevnem prometu pa 2 din.

Taksa za pošiljanje malih zavojev: Če se zavoj odda na pošti, 7 din, če pa na stanovanju prejemnika, pa 10 din.

Priporočene pošiljke: a) notranji promet: za krajevni in medkrajevni promet 5 din; b) v medkrajevnem prometu in v prometu z Grčijo, Romunijo, Turčijo in Bolgarijo 5 din, za vse ostale države pa 6 din.

Povratnica: a) pri oddaji pošiljke za krajevni in medkrajevni promet 5 din, za mednarodni promet z Grčijo, Romunijo, Turčijo in Bolgarijo 5 din, za vse ostale države pa 5,50 din.

SELDON TRACE:

KORAKI V NOČI

Roman s slikami

»Na žalost, naše delo se ne more vedno prilagoditi versem predpisom. Prosim, da smatrate ta razgovor za zelo važen!«

»A jaz prosim, da smatrate službo božjo še za bolj važno,« je hladno odgovorila miss Bugh. »Bodite tako dobri in me pustite iti!«

Brigadir ji je zastavil pot. Miss Bugh je debelo pogledala.

»Ali naj sklepam, da me hočete zadržati s silo? V tem primeru morate imeti v rokah nalog za aretacijo! Sicer sem vas primorana javiti vašim starejšim!«

Brigadir se je zmedel. »Tako nepopustljivo zadržanje sploh ni bilo misljeno. Midva eva vas samo prosila, da nam posvetite nekaj trenutkov in odgovorite na zelo važna vprašanja! Zaradi tega eva prisiljena, da se obrneva do vas prav v tem času! To bi morali razumeti!«

Miss Bugh je odkimala. »Pripravljena sem, da bom odgovarjala na vaša važna vprašanja po službi božji. Takrat bom tudi nekaj zelo važnega izjavila, in to bo veliko presenečenje za policijo in za vse meščanstvo. Ali pred tem moram dobiti dovolj moči, zato grem, da poprosim Boga nove duševne pomoči!«

Oba sta bila preslaba, da bi jo po tem

govoru prepričala pot. Vsega presenečenega brigadirja je vzel pod roko Guidlugh in ga vodil za gospodinjjo.

V cerkvi sv. Janeza je bilo to jutro malo ljudi. Med prisotnimi sta bila polkovnik in njegova hčerka. G. Daxbury je sedel v isti klopi kot tadva, le na drugi strani. Za njimi je stal v senci velikega stebra mladi Darek Ricardo in gledal v hrbet lepe Marle. Miss Bugh je prišla zadnja v cerkev in se usedla na svoje staro mesto. Nihče ni opazil Guidlugh in brigadirja Bramleya, ko sta neeslišno prišla v cerkev ter se usedla v zadnjo klop, da ne bi izgubila izpred oči miss Bugh.

Miss Bugh je klečala ter si z roko zakrivala obraz, a skozi prste je gledala vse prisotne. Ko je opazila Marle Daxmar, je od ljubeznivosti stisnila ustnice. Gotovo ji je bila nevoščljiva mladost in lepota. Nato je pogledala Daxburyja, ki je gledal podse ter se delal, kot da je ne vidi. Nazadnje je vzela svojo ročno torbico, kjer je imela svojo mašno knjižico in etekleničico s soljo za okrepilo.

Služba božja se je nadaljevala. Pastor je zapel s svojim pisajočim glasom, njegov glas in celo orgle pa je prevpil hreščeči glas miss Bugh.

»Molimo k Bogu,« je nazadnje dejal pastor.

Vei verniki so poklekli. Le miss Bugh je obsedela. Glavo je imela priklonjeno obrnjeno proti policistoma, kot bi ju gledala z zmagoslavnim in posmehljivim pogledom. Ko je videla, da jo opazuje miss Marle je z mržnjo in prezirom okrenila glavo. V tem času je občutila veliko bolečino. Vzela je iz torbice eteklenico in vdihavala. Zelo je pobledela pod šminčko. Pri zavijanju je obsedela v irtem položaju, nepremična kot kip. Niti ni pela zadnje himne, niti ni pokleknila pri blagoslovu. Končno je prav tako nepremično obsedela,

ko so že vsi vstali, da gredo iz cerkve. Guidlugh je prvi opazil, da je mrtva in prihitel k njej.

XXII. POGLAVJE

Preiskava.

Guidlughov ukaz je izredno močno odmeval pod oboki stare cerkve:

»Zaprte vrata!«

Pritekel je cerkovnik ter odrnil g. Daxburyja, ki je z razburjenjem opazoval vse to.

»Kaj se je zgodilo, g. brigadir? Za božjo voljo! Uboha ženaka!«

»Zaprte vrata!« je ponovno zakričal Guidlugh in odrnil cerkovnika. »Nihče ne sme oditi iz cerkve! Ste razumeli?«

Vei verniki so obstali kot kipi. Le doktor Marebelle, tekmeč dr. Hadona, je pohitel k vratom, a se je ustavil, čim je slišal detektivovo povelje. Pastor je prišel k njemu in mu vse razložil rekel:

»Prosim vas, hitro se vrnite, dr. Marebelle! Kako strašno dogodek!«

Prijel je doktorja za rokav in ga odvedel v sredino cerkve.

Medtem ko je Bramley pazljivo pregledoval pod klopi, na kateri je sedela miss Bugh, se je Guidlugh obrnil k doktorju Marebelleju.

»Zopet se je izvršil umor,« je mirno rekel. »Ni pa nobenega vidnega orožja, niti sledu na telesu. A kljub temu je to umor. Ali hočete biti tako dobri, da me pustite, da ga pregledam? Odmaknite se malo, prosim!«

Prijel je za roko in otipal žilo, odprl veke in ji pogledal v oko. Nato je doktor

pomembno prikimal. Vedel je, da je miss Bugh zaposlena pri njegovem tekmeču Hadonu ter se mu je zdelo to zelo zanimivo.

»To je običajni primer srčne kapi. Ne verjemam, da bi se moglo sumiti v kakšno zločinsko dejanje.«

»A jaz trdim, da je to zločin,« je trmasto ponovil Guidlugh. »Prosim vas, da mi oprostite, ker vam nasprotujem, sem pa prepričan, da je to umor.«

»Ni moja navada, da bi dovoljeval nestrokovnjakom, da bi mi oporekali. Vas lahko vprašam, kakšen razlog imate za to trditev?«

Detektiv je prikimal in pokazal svojo beležnico.

»Lahko, gospodi! Povem vam, da bi morala miss Bugh čez nekaj trenutkov dati policiji važne izjave. Vidite pa, da se je nekdo našel, ki je za to vedel in je moral to prepričati za vsako ceno. Vem, gospod doktor, da se pogosto razlagajo taki dogodki z naključjem, ali tokrat me taka razlaga ne zadovoljuje.«

Obmolnil je, zmajal z glavo in nadaljeval:

»Potolčen sem... Zločinec me je prehitel... Se deset minut in bi zvedel resnico... Ali hočete biti tako dobri, gospod doktor, in izvršiti ponovni pregled v oblačilnici, a jaz bom med tem časom izpraševal ljudi, ki so tu. Sicer nimam nobenega razloga, da bi sumil koga od vernikov. Vseeno pa moram ugotoviti po kakšnem redu so prišli v cerkev, ter če se ni moglo kaj neobičajnega dogodilo, preden se je začela služba božja.«

(Dalje sledi)

Od tu in tam

Predvčerajšnjim je knez namestnik Pavle sprejel v avdicionu diplomatska predstavnika Portugalske in Japonske, ki sta mu pri tej priliki izročila svoje poverilnice. Oba diplomatska predstavnika sta bila sprejeta s ceremonijalno, kakršna je predpisana za sprejem zastopnikov tujih držav. Pred Belim dvorom je bila razvrščena četa kraljeve garde z godbo, ki je zaigrala državne himne. Portugalski poslanik za našo državo ima svoj sedež v Romuniji, japonski pa v Budimpešti. Vsak od njih zastopa svojo državo v več podonastvskih državah.

V Rimu že deset dni zaseda stalni mešani jugoslovansko-italijanski gospodarski odbor. Predvidoma bo odbor svoje delo končal do konca tega meseca. Kakor se glase poročila iz Rima, poteka delo zelo ugodno, kajti na obeh straneh prevladuje želja, da se doseže popoln sporazum za obseg gospodarske izmenjave med obema državama. Pri sporazumu bodo upoštevali gospodarske sposobnosti obeh držav.

Vojvodinski Hrvatje so si najprej ustanovili svojo prosvetno zajednico, sedaj pa so šli še korak naprej in so si ustanovili tudi svojo gospodarsko zajednico, ki bo združevala vse Hrvate gospodarstvenike v Vojvodini. Ta zveza naj bi skrbela za gospodarski dvig Hrvatov, obenem pa bi urejala tudi vse gospodarsko življenje Hrvatov. Sestanek je vodil tajnik kulturne zajednice dr. Katanec. Za predsednika Matice hrvaških gospodarstvenikov je bil izvoljen industrialec Ivo Prpič.

Glede medicinske fakultete so se v Zagrebu mnogo prepekali. Nova vseučiliška uredba je predvidevala, da se na medicinski fakulteti ukine nekaj stolice, in sicer zato, ker je v petih strokah več kot po en profesor. Proti temu so mnogi nastopili, toda ti glasovi so bili odveč, ker je bila vseučiliška uredba že uveljavljena in bodo torej nekatere stolice ukinjene. Pač pa so se nekateri javili, ki so predlagali podaljšanje medicinske študija na šest let, obenem pa naj bi se ukinitel zastojniški staž, katerega morajo mladi zdravniki prebiti v bolnišnicah.

Stiri ponarejevalce desetdinarskih kovancev so prišli v Zagrebu. Ponarejevalci niso bili ravno preveč spretni in bi najbrž svojih 36 prvih proizvodov tudi težko spravili v promet, če jih pravčasno ne bi zagrabil roka pravice. Ponarejevalci so si najprej naredili nekaj kalupov in nespretno zmešano kovinsko mešanico, nato pa začeli z delom. Toda sreča jim ni bila naklonjena. Sedaj čakajo na razpravo pred zagrebškim sodiščem.

Novo uredbo o ministrstvu pravosodja je predpisal pravosodni minister dr. Konstantinovič. Po tej uredbi se uvaja položaj pomočnika pravosodnega ministra, česar doslej ni bilo. Delokrog pomočnika določa pravosodni minister. Minister lahko podeli svojega pomočnika, da sme podpisovati odloke o uradniški desete, devete in osme uradniške skupine, odloke o sprejemu v državno službo, kakor tudi o sprejemu dnevničarjev in honorarnih uslužbenecv. Obenem bo imel pomočnik nadzorstvo nad celotnim poslovanjem ministrstva.

Spet se je podrla hiša v Zagrebu. Hiša je bila enonadstropna in že starejšega datuma. K sreči tedaj ni bilo nobenega stanovanca doma. Nekaj sekund poprej, preden se je hiša podrla, je odšla tudi hišnica po poslih iz hiše. Takoj nato se je stavba nagnila in se podrla na bližnjo šupo. Zdi se, da je nezgoda povzročila polzenje zemlje, kajti hiša leži na strmeh pobočju.

Belgrajska občina je že sedaj na spomlad opozorila svoje prebivalce, naj štedijo s pitno vodo, da ne bo nastopilo pomanjkanje, kakor lansko poletje. Mestni vodovodi komaj da zadostujejo za pokritje potreb mesta, kajti mesto se preneglo širi, vodovod pa ta čas ni bil nič povečan. Sicer so jeseni in pozimi iskali v bližnji in daljni okolici močnejše izvirke, da bi jih zajeli za mestni vodovod, toda zima in spomladansko deževje, ki je povzročilo visoke vode, sta načrte prekržila. Obenem niso prispeli stroji, katere so naročili v tujini za nove vodovodne črpalke. Občina se je zato obrnila na prebivalstvo, naj porabi čim manj vode, da ne bo pozneje moralo sploh živeti brez vode. Takšno pomanjkanje grozi zlasti prebivalcem v višje ležečih mestnih delih. Mnogokje gre voda po nepotrebnem v upadek, ker so vodovodne naprave stare in pokvarjene. Na vsak način pa se bo občina potrudila, da bo zgradila nov vodovod, pa naj jo velja to delo kolikor hoče.

Težka nesreča se je dogodila v rudniku Ploča blizu Veleša. V tem rudniku lomijo škrljaste stene, da iz njih delajo potem otroške pisalne tablice. Pri delu pa so bili delavci neprevidni in so izpodkopali steno globlje, kakor bi smeli. Hoteli so si s tem prihraniti nekaj dela, da bi naenkrat dobili več plošč. Nenadoma pa se je večja stena odtrgala in zahrumela nad delavce. Kamenje je dva delavca na mestu ubilo, enega pa težje ranilo na glavi, ostali pa so odnesli le lažje rane.

Svojega soigralca pri kartah je najprej obral, potem pa ubil gostilničar Dušan Milojevič iz Belgrada. V njegovi malici gostilni so se zbirali večinoma ljudje, ki si v potu svojega obraza težko služijo vsakdanji kruh. Večinoma so ti ljudje zapravljali denar na kartah. Med njimi je bil tudi sedemnajstletni ključavničarski pomočnik Miodrag Petrovič. Zvečer je igral karte z gostilničarjem in vse izgubil. Da bi pa denar prihranil nazaj, je šel v gostilničarja, naj igra z njim naprej. Toda natečaj je slab. Gostilničar se je razjezil in butnil Petroviča. Ko je bil fant pri vratih, ga je gostilničar sunil tudi z nožem v hrbet. Fant je v nekaj minutah izkrmavel.

42 vagonov kave so porabili v normalnih časih letno v Sarajevu. Med muslimani, kakor tudi med katoliki in pravoslavci je črna kava zelo priljubljena pijača in zato so bili Sarajevčani močno priče, ko niso mogli dobiti več toliko kave in po istih cenah kakor prej. Lani so je porabili le še 32 vagonov, letos pa se bo treba odreči še marsikateremu vagonu. 42 vagonov kave je bilo za Sarajev ogromna količina. Toda kava je sedaj draga in zato marsikateremu skoraj nedostopna. Ljudje so se začeli sprijaznjevati z ječmenom, ki začenja polagoma nadomestovati črno kavo, najprej seveda pri revnih, ki so si prej privoščili skodelico kave za pol ali en dinar, sedaj pa je skoraj ni dobili izpod 2 dinarjev.

Iz drvečnega vlaka je padla Stana Milčič iz Nikšića. S svojim možem se je vračala iz Skoplja skozi Sarajevo v Nikšić. Blizu Sarajeva pa je ponoril v napol snu odšla proti stranišču, toda pomotoma je odprla vrata vagona in plisk drvečnega vlaka je potegnil, da je padla iz vlaka. Nihče ni slišal njene krika. Ko se je mož prebudil, je začel ženo iskati. Nazadnje je dal vlak ustaviti in spostaje so telefonirali vsem vmesnim postajam o nesreči. Medtem pa je ponesrečeno ženo našlo oseboj nekega tovarnega vlaka, ki jo je vzel v službeni voz. Žena je bila težko pobita in je prišla le za kratek čas k zavesti. Tedaj je tudi povedala, kako se ji je nesreča dogodila.

„Cesar Franc Jožef“ pred celjskim sodiščem

Mačeha ga je trpinčila in onesrečila za vse življenje
Obdolženec predlagal obsodbo 40 let

Celje, 12. marca 1941.

Senat okrožnega sodišča je imel danes pod predsedstvom s. o. s. g. dr. Maku na zatožni klopi svojevrstnega obdolženca. Ob pol 11. je prišel ob spremstvu jetniškega paznika v sodno dvorano bledečih starejši mož. S trdim korakom je stopil pred sodnike in se samozavestno razkorčal.

Res, svojevrstna razprava, kakršne redko doživimo. Takoj smo videli, da imamo pred sabo posebnega človeka. Prišlo se je zašiševanje.

Predsednik: »Kako se pišete?«
Obdolženec: »Jaz sem cesar Franc Jožef!«, tako je zaklical obdolženec, »tako mi vsaj pravijo.«
Predsednik: »No, no, kako vam pa pravijo drugi?«

Obdolženec: »Jaz sem cesar Franc Jožef, pišem pa se, tako vsaj hočejo drugi, Plaustener Ivan. Naj vejo sodniki, da sem jaz plemenit, zato naj stojijo »Habt acht«.

Predsednik je obdolženca pomirjevalno opozoril in ga prepračil, da ni Ivan temveč Jože, kakor je v sodnih zapisnikih zabeleženo. Tudi temu se je obdolženec protivil in zatrjeval, da je Jožef. Dialogi so bili prav posrečeni, vseh pa tu ne moremo priobčiti. Obdolženec je kričal z rokami in krepko poudarjal besede, ko je odgovarjal sodnikom, ki so se kljub vsej resnosti komaj zadržali smeha.

Predsednik: »Kje ste rojeni?«
Obdolženec: »V Belgradu kot princ.«
Predsednik: »Saj ni res, tu je zapisano, da ste rojeni v Zusmu.«

Obdolženec: »Pa naj bo, torej v Zusmu.«
Predsednik: »Pa tam se vendar ni rodil cesar Franc Jožef?«

Obdolženec: »Res, zlodja, to pa ne!«
Predsednik: »Kdaj ste rojeni?«
Obdolženec: »1884 leta.«

Predsednik: »Tu stoji zapisano, da ste rojeni 17. decembra 1885.«

Dvogovori med predsednikom in obdolžencem so se razvijali v najhitrejšem tempu.

Predsednik: »Kje se drugače preživljate?«
Obdolženec: »Povsod, sem povsod, kjer se pojavim, koder hodim, tam sem doma.«

Predsednik: »Ali niste bili na Studencu? Zakaj ste ubili?«

Obdolženec: »Imel sem preveč pečenke, tako je gospodje.«

Obdolženec se je razburil in začel uporabljati italijanske kletvice. Takoj ga je predsednik opozoril, da ga bodo tega odvadili, češar pa ni nič kaj resno vzel na znanje. Dejal je, da se tega ne bo odvadil. Ko so mu predložili, da bo dobil za vsako kletvico nagrado, je obljubil povračilo.

Po podanih podatkih je prišlo do razprave same. Plaustener je bil obtožen, da je lani, ko je služil v Zalcu, ukradel pečarju Matjažu Francu in Leskovsku Francu nekaj obleke, med drugim tudi plašč. Plaustener je samozavestno odgovarjal. Izpovedal je, da teh sploh ne pozna in da sploh ne ve, kaj je to plašč. Ko so mu pojasnili, da je plašč »mantel«, se je odrezal, da »mantelne« nosijo le duhovniki, on pa je Franc Jožef — cesar. Ko so mu le predložili, da bi le utegnil to storiti, je priznal, oz. izjavil, da naj bo, če tako mislijo gospodje. Izjavil je, da je možno, da je vzel ali da ni vzel. Na vprašanje predsednika, kdaj so ga aretirali in kako dolgo je že v zaporu in kako se počuti, je obdolženec točno pojasnil, da se mu godi še kar dobro, s pripombo, da je tudi lačen, če le hoče.

Pri branju sodnih zapisikov so ugotovili, da je bil Plaustener 15 let v graški norišnici, nato pa na Studencu pri Ljubljani. Po mnenju zdravniškega izvedenca je bil Plaustener bolan zaradi trpinčenja njegove mačeha. Pri delu je bil zelo marljiv, le včasih ga je prišla božjast. Takrat ni mogel jesti niti delati. Na Studencu so mu toliko zaupali, da so ga pustili že samega na delo. Nekdo je bilo, ko je Plaustener odšel v bližnjo gostilno, odkoder pa se je vrnil, rekoč, da se je rad vrnil. Ob neki priliki, ko je delal na Razorih, pa je pobegnil in odšel.

Plaustener se je pri branju sodnih zapisikov mirno vsedel in strmel v sodnike. Ko so prebrali, je predlagal ter prosil, da ga obsodijo vsaj na 40 let, če pa tega ne morejo, vsaj na 20 let.

Državni tožilec je predlagal uporabo § 110, da se pošlje Plaustenerja v zavod na opazovanje, če je neuračunljiv, torej za svoja dejanja neodgovoren. Senat se je umaknil k posvetovanju in po kratki razpravi razglasil sodbo. Predlog državnega tožilca je bil zavrnjen, obdolženec pa oproščen vsake krivde. Sodišče ga je oprostito na podlagi izvedenškega pismenega mnenja ter po svojem lastnem prevdaru, da je Plaustener neuračunljiv, vendar nenevaren javni družbi, ker že od l. 1908. ni bil kaznoan. Poslali ga bodo v domovinsko občino.

Sami nesrečniki pred sodnim stolom

Ljubljana, 13. marca.

Mali kazenski senat, ki mu je včeraj predsedoval s. o. s. dr. Julij Felaher in sta bila kot sodnika gg. Ivan Brelji in Rajko Lederhas, ko je zastopal javne obtožbe dr. tožilec g. Bogdan Lendovšek, zahtevaloč za vse obtožence najstrožje kazni, in ko so nastopili najrazličnejši odvjetniki kot branilci po službeni dolžnosti, je včeraj sodil in delil kazni mnogim nesrečnikom in brodolomcem življenja. Šest starih vlomilcev in tatov, ki nočejo priznavati zakona o tuji lastnini, je bilo obsojenih na skupno kazen 2 let in 8 mesecev strogega zapor.

Zgodba o doti 30.000 din

Zasebnica Tončka, ki ima na hrbtu že 4 križe, je pravila Stanku zgodbo o svoji doti — 30.000 din, kako jo je investirala za neko hišico, a ne more sedaj dobiti denarja nazaj, zato bi rada, da bi kdo iz tiste hišice, tam na lepi Trati, kjer je tudi prodajalna, ponoči odnesel kakšno mast in drugo robo. Stanko je kmalu pridobil za ta načrt Hinka in Lojzeta, ki so se neko noč napotili do hišice in ob čuječnosti zadnjega sta druga dva vdrla v hišo in odnesla mnogo masti, mesa in druge robe v vrednosti do 3000 din. Pozneje so orožniki družbo izsledili in jo uklenili. Pred malim senatom so včeraj dobili primerno plačilo: Hinko 7, Stanko 8 mesecev, Lojze 1 leto strogega zapor, Tončka pa 3 mesece, toda pogojno za 3 leta. Vsi so sodbo sprejeli.

Nad 30 kazni ima vpisanih

Senatni predsednik je naslednjemu obtožencu uvodoma posvetil kratek nagovor: »Ivan Ježek! Notoričen tat, ki je bil že nad 30 krat kaznoan. Hodite po deželi in ure popravljate. Ko se vam nuja priljika, krade. Vas bo treba poslati v prisilno delavnico!«

Človek Ježek je molčal. Doma je iz Podgorice pri Črnučah. Komaj je lani oktobra prišel iz zapor, že je kmalu začel znova jemati zlatino in druge stvari. Obtožen je bil, da je lani v začetku novembra ukradel neki Pavli Kovačičevi 2 zlata prstana v vrednosti 750 din. Predsednik: »Priznate?« Obtoženec: »Ne in ne!« — »Vi nikdar ne priznate! Mora vam sodišče dokazati!« — »Vse drugi skombinirajo! Nisem in nisem! Ko bi ukradel, bi priznal,« je Ježek zatrjeval v odločnem in skoraj ogroženem tonu. Ježek si je za svoj zagovor priključil poseben alibi in je sodnikom kazal dva prstana, ki naj i ju skušal prodati nekemu zlatarju v Ljubljani, a ju ni hotel vzeti. Priči Pavla in Francka pa sta ga imenito pokopali. Zadnja je točno povedala, kako ji je Ježek kazal dva zlata prstana, na enem teh je bil vgravljen monogram A. K. Pod težo vseh indicijskih dokazov ga je sodišče obsodilo zaradi dveh zlatih prstanov na 10 mesecev strogega zapor. Ježek je drugače nepoboljšljiv in nevaren tat. — Po sodbi Ježek: »Sprejem! Kaj hočem! Smola se me drži!«

Zaradi 27 din - 4 mesece strogega zapor

Za malim Ježkom je nastopil pred sodnim stolom šesti brodolomec Slavko, ki je končal 3 razrede gimnazije in je sin nekega šolnika. Presedel je po zaporih že nad 3 leta. Prav te kazni so mu sodniki šteli v breme in niso mogli verjeti njegovim zatrditvam, da je nedolžen. — Bilo je nekaj dni pred lanskimi božičnimi prazniki. Slavko je kupil razglednice in jih potem po raznih lokalih prodajal. Prišel je tudi v zlatih Stefanov hram tam na Miklošičevi cesti. Obredel je vse mize in prišel naposled do mize, kjer je bila delavčeva žena Pepca in mož s hčerko. Poprej je bila kupila nekaj lešnikov in

Mariborsko gledališče

Četrtek, 13. marca, ob 20: »Razvalina življenja.«
Petek, 14. marca, zaprto.
Sobota, 15. marca, ob 20: »Brez tretjega.« Izven. Nučičeva proslava.

Vremensko poročilo

Kraj	Barometer	sko stanje	temperatura	relativna vlažnost	Veter	Pada-vine
			na 1 m	na 1 m	(smer, jakost)	m/m
Ljubljana	766,6	14,0	-2,0	79	0	NE ₂ 0,1 snež.
Maribor	766,6	10,0	-5,0	90	0	NW ₂ 3,0 snež.
Zagreb	764,2	7,0	-2,0	70	10	NE ₂ 0,4 dež
Belgrad	761,4	4,0	-2,0	70	6	NW ₂ — —
Sarajevo	763,4	6,0	-2,0	70	10	0 1,0 dež
Vis	761,1	9,0	-4,0	80	5	NNW ₂ — —
Split	760,2	9,0	-6,0	80	0	NE ₂ — —
Kumbar	758,4	14,0	-6,0	80	0	NE ₂ — —
Rab	761,2	10,0	-7,0	50	0	NE ₂ — —
Obdobje	758,6	14,0	-5,0	70	5	NE ₂ — —

Vremenska napoved: Pretežno jasno, v jutranjih urah zmerno hladno vreme. Najnižja temperatura na letališču je -5,2° C.

Koledar

Danes, četrtek, 13. marca: Kristina, d.
Petek, 14. marca: Matilda, kr.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Sušnik, Marjini trg 5; mr. Kurali, Gosposvetska c. 10; Bohinec dod., Cesta 29. oktobra 31.

Barve v gorah je naslov predavanja Slavka Smoleja, ki ga je priredil prejšnji teden Alpinistični klub »Skala«. Uspeh predavanja z 210 barvnimi diapozitivi je zaslužno prekoračil vsa pričakovanja, obisk pa je bil tako velik, da je ogromno število obiskovalcev odšlo, ker vstopnic ni bilo več na razpolago. Ker je zanimanje za predavanje še danes izredno veliko in da ustrezemo vsem, ki se predavanja niso mogli udeležiti kakor tudi vsem, ki žele predavanje ponovno obiskati, smo se odločili ponoviti predavanje v sredo, dne 26. t. m. ob 20. v franciškanski dvorani. Predprodaja vstopnic od četrta dalje v blagajni kina Union. — Alpinistični klub »Skala«.

Občni zbor Osrednjega društva SPD se vrši v petek dne 28. marca t. l. ob 20. uri v dvorani Delavske zbornice v Ljubljani na Miklošičevi cesti s sledečim dnevnim redom: poročilo predsednika, poročilo tajnika, poročilo gospodarja in obračun za leto 1940, poročilo računskih preglednikov, poročila za leto 1941, samostojni predlogi, ki morajo biti predloženi odboru najkasneje do 20. marca t. l., volitve delegatov v skupščino in raznoterosti. Vabimo člane Osrednjega društva SPD, da se v čim večjem številu udeležijo občnega zbora, da bodo slišali poročilo o delu društva v pretekli poslovni dobi.

V Filozofskem društvu v Ljubljani bo predaval v soboto, dne 15. t. m., g. prof. Lojze Potoknik o »Umetniškem delu in umetniku«. Predavanje bo ob 18 v predavalnici mineraloškega inštituta na univerzi. Vstop prost.

Ljubljansko gledališče

Drama. — Začetek ob 20.

Četrtek, 13. marca: »Brez tretjega.« Red Premierski. Gostovanje režiserja Hinka Nučiča in Vike Podgorske. Čl. zagrebške Drame.
Petek, 14. marca: »Brez tretjega.« Red B. Gostovanje režiserja Hinka Nučiča in Vike Podgorske, članov zagrebške Drame.
Sobota, 16. marca: Zaprta vrata. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.
Nedelja, 16. marca: ob 15. Mali lord. Mladinska predstava. Izven. Globoko znižane cene od 14 din navzdol. — Ob 20. Šesto nadstropje. Izven. Znižane cene od 20 din navzdol.
Ponedeljek, 17. marca: Zaprto.

Opera. — Začetek ob 20.

Četrtek, 13. marca: »Hlapec Jernej.« Red Četrtek.
Petek, 14. marca: Zaprto.
Sobota, 15. marca: »Hlapec Jernej.« Izven. Znižane cene od 30 din navzdol.
Nedelja, 16. marca: ob 15. Angel z avtom. Mladinska opereta. Izven. Globoko znižane cene od 24 din navzdol.

RADIO

Program Radio Ljubljana

Petek, 14. marca: 7 Jutranji pozdrav — 7.05 Napovedi in poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 11.30. ura: Slovenski narodoslavci (prof. R. Bačar) — 12 Iz naše narodne zakladnice (plošče) — 12.30 Poročila in objave — 13 Napovedi — 13.02 Opold. spored Rad. ork. — 14 Poročila — 14.10 Tujkopromet. poročilo: Pokljuna in Komna, ponosni planinski postojanki — 17.30 Vsakemu nekaj (Rad. ork.) — 18.10 Ženska ura: Domačnost (ga. C. Vračko) — 18.30 Plošče — 18.40 Francoščina (dr. St. Leben) — 19 Napovedi in poročila — 19.25 Solun in zahodna Trakija (dr. Roman Savnik) — 19.40 Plošče — 19.50 Planinec Ijubi gorske cvetke (P. Kunaver) — 20 Rezervirano za prenos — 22 Napovedi in poročila.

Iz Maribora

Koncert ljubljanskega tria odložen. Razne ovire so povzročile, da se more vršiti ta koncert šele v četrtek, 20. t. m.

Ljubljana gradi in se lepša

Ljubljana, 14. marca.

Pomlad gre v deželo. Sicer se še trdovratno ponuja slabo vreme, vendar že prevladujejo lepi dnevi, zato se je tudi začela poživljati stavbna sezona. Ni več upanja, da bi temperatura padla dosti pod ničlo, zato tudi ni več v nevarnosti betonska mešanica, da bi zmrznila, ker bi potem škodovalo trdnosti strjenega betona. Poleg javne stavbene delovnosti, je živela tudi zasebna. Ob Tyrševi cesti preko železniškega prehoda se gradi dosti prav lepih palač, večinoma za zasebna moderna stanovanja. Tako se ta najdaljša cesta modernizira ter bo v kratkem času prav lepa prometna cesta Ljubljane. Nujna je zgraditev tramvajske proge.

Največji pobornik gradbene delavnosti je ljubljanska mestna občina. Most čez Gruberjev kanal je sklenjen z betonskim lokom, ki je tudi že strnjen, samo še gornjo konstrukcijo grade. Tako sta že zvezana oba bregova kanala med seboj, most torej že obstaja. Nadaljna dela bodo v kratkem končana. Gradi gradbeno podjetje inž. Umek.

Tudi dela za novo kopališče v kolezijskem okraju — stara Kolezija — naglo napredujejo. Podrli so že staro leseno kopališče ter izkopavajo ogromno jamo za novi bazen. Izkop zemlje naglo napreduje v mehkem ilovnatem terenu.

Zvezda dobiva svoje novo lice. Pueta planota stare Zvezde bo oživila in ozelenela. Delavci mestne vrtinarije so zabili količke in kopljejo jamo, kamor bodo zasadili nova drevesa. Zvezda bo posajena skoraj po starem načrtu, le ob spomeniku bo več praznega prostora. Po stodevnetistih letih, kolikor je bila stara Zvezda, je bil res že čas za novo regulacijo.

Novi umetniški paviljon, imenovan Moderna galerija pri vhodu v Tivoli, je že tudi pod streho. Gradilo je podjetje Karel Kavka. Treba ga je le še vmetati ter dovršiti podrobna dela. Končano poslopje bo delalo res lep vtis.

Na velesjemu neumorno in še najbolj pridno grade naprej. Paviljoni so že vsi pod streho. Za strešne nosilce so porabili stare lesene nosilce prejšnjih paviljonov, ker so bili še povsem dobri in uporabni. Novi paviljoni so malo širši ter za malenkost pomaknjeni v notranjost sejmišča. Kjer se stikata na oglu dva paviljona, so zgradili veliko betonsko kupolo, ki dela vtis kakšnega observatorija.

Nova tržnica ob Ljubljanski je že tudi v glavnem končana, čeprav so jo že skoraj dovršili že pred zimo. Ljubljanske gospodinjice bodo kmalu napolnile tržnico s svojim živ-zavom; nik

Znaki mladcev z Jegličevim reliefom

Za mladce, ki so včlanjeni v ZFO, so uvedeni novi znaki z reliefom pokojnega našega dušnega nadpastirja dr. A. B. Jegliča. Umetnino sta izdelala priznana naša kiparja Stane Dremelj in Frančišek Smerdu. — Mladčevske znake kakor tudi Korščevske znake se naročajo v Društveni nabavni zadrugi na Miklošičevi cesti 7-1.

Nemška šola za tolmače

Na stari visoki šoli v pruskem mestu Königsbergu so pred nedavnim ustanovili šolo za tolmače, ki so jo dodelili Zavodu za raziskovanje Vzhodnih pokrajin. Nova šola ima oddelek za rusko, poljsko in za tiste jezike, ki jih govore narodi takimenovanega »baltičkega prostora«, kakor tudi za skandinavske jezike. Slušatelji nove ustanove naj bi se torej naučili vseh teh jezikov, da bi lahko v vsakem primeru nastopili kot tolmači, po katerih je vedno več potrebe.

Katoličani in civilne poroke v Španiji

Špansko provosodno ministrstvo je izdalo nekaj pojasnil k zakonu, po katerem je katoličanom prepovedano sklepati civilne poroke. Pojasnilo med drugim pravi, da se bodo tisti, ki pisмено dokažejo, da niso katoliške vere, smeli civilno poročiti. Če pa tega ne bodo mogli dokazati, bodo morali prisesti, da niso bili krščeni.

Novo sredstvo, da ostanejo jabolka sveža

Neka nemška tvrdka je iznašla novo sredstvo, ki bo z njim v bodoče možno ohraniti sadje, kakor jabolka, hruške in podobno dolgo časa v svežem stanju. Novo sredstvo baje tudi preprečuje, da bi jabolka — seveda če so varno obrana — začela prezgodaj gniti. V promet je prišlo to sredstvo pod imenom »Obstal«. Je neke vrste mlečno-bela tekočina brez duha in okusa, mešanica vode in olja, ki zdravju tudi prav nič ne škoduje. Ni treba, da bi vsako jabolko, ki mora biti seveda zdravo, neobtočeno in nenagnito, posebej potopili v to tekočino, pač pa zadostuje že, če kar s košaro vred pomorimo jabolka v »Obstal«. Pri večjih množinah lahko potopimo v takšno tekočino tudi kar cele zabojne sadja, če hočemo, da bo dolgo sveže. Predno se sadje zloži v shrambo, ga je treba pustiti to-

Kadar odpovedo konjske sile avtomobilovega motorja, pridejo prav tudi oslovске.

Mariborska plinarna - »sanatorij« in »vrtarinja«

Plini, ki uhajajo iz plinarn, blažilno vplivajo na oslovski kašelj

Mariborčani niti ne vedo, kaj vse imajo. Celo v krajih in na mestih, kjer bi vse pričakovalo, da ni nobenih skrivnosti in nobenih zanimivosti, so v resnici prav svojevrstne reči. Tako ima na primer mestna plinarna, o kateri vsakdo misli, da stoji samo zaradi tega, da proizvaja plin, koks in katran — dve zanimivi posebnosti, namreč sanatorij za otroke, ki bolujejo na oslovskem kašlju in najmodernejšo »vrtarino«. S sanatorijem je zadeva tale:

S plinom nad oslovski kašelj

Ze dolgo pred prvo svetovno vojno so neke odkrili, da vplivajo plini, ki izhlapevajo v plinarnah iz čistilne mase, zelo blažilno na oslovski kašelj, to silno nevarno otroško bolezen. V nekaterih državah so delali zdravniki poiskave ter so prišli do zanimivih ugotovitev, na katere pa so potem poznejši rodovi pozabili, ko so se pojavile v zdravilstvu nove metode. Vpravi proti oslovskemu kašlju pa dosedaj ni bilo mogoče najti uspešnega zdravila. V nekaterih državah, posebno v Ameriki, so začeli male bolnike prevažati z letali v velike višine, ker se je ugotovilo, da višinski zrak naglo pomaga. Pri nas je to seveda skoraj nemogoče, ker letalstvo še ni tako razvito. Za otroke z oslovskim kašljem so pred vojno v mariborskem parku rezervirali tudi poseben oddelek, ki je bil nalašč kot takšen označen. Toda tudi to je že pozabljeno. Zdaj pa se je v Mariboru spet obnovil star način zdravljenja v plinarnah. Vpeljala jo je neka mariborska zdravica, ki je na podlagi literature prišla do tega dognanja. Prvi poskusi so se zelo obnesli in tako ima sedaj plinarna skoraj vsak dan takšne male bolnike kot svoje goste.

Poleg »sanatorija« ima sedaj plinarna tudi najmodernejše vrtarstvo, seveda samo v malem. Obratovodja plinarne g. Solar se bavi namreč z zanimivimi poskusi, ki imajo sledeče ozadje:

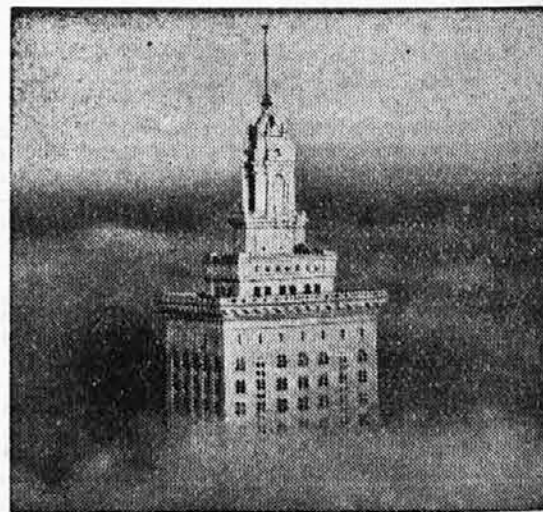
Ogrevanje gred s plinom namesto z gnojem ali elektriko

V Nemčiji in zlasti na Holandskem, kjer so doma najboljši vrtarji, ki upravljajo v svojih ogromnih obratih vse izume modernega časa, so začeli že pred leti uporabljati elektriko v vrtarstvu. Tople grede, ki so jih posebej gredli s konjskim gnojem in raznovrstno kurjavo, so začeli ogrevati s pomočjo elektrike ter so dosegli s tem krasne uspehe. Ogrevanje z elektriko pa je drago, zahteva velike investicije ter je tudi zelo občutljivo, ker se naprave rade pokvarijo, pa se sploša samo

v velikih obratih, ki imajo zelo obsežen promet. Pri tem novem načinu ogrevanja se namreč ne segreva zrak nad gredami, temveč zemlja pod koreninami rastlin. G. Solar je prišel na misel, da bi namesto elektrike uporabil za takšno ogrevanje plin, ki je cenejši, naprave za ogrevanje pa dosti enostavne. Na vrtu za plinarno je priredil majhno toplo gredo, na dnu katere je položil leseno vijugasto cev. Na ta kanal je nasul 25 cm visoko zemlje, jo zasejal s solato ter pokril s šipami, kakor se pokriva vsaka druga topla greda. Na enem koncu cevi pa je montiran majhen plinski gorilnik, v katerem gori noč in dan neznaten plamenček, ki se da regulirati s pomočjo posebnega regulatorja, tako da se lahko doseže višja ali nižja toplota po volji in po potrebi. Uspeh tega ogrevanja je nenavaden ter se najbolj nazorno vidi, če ga primerjamo s sosednjo normalno toplo gredo, v kateri se rastline segrevajo s konjskim gnojem. V plinski gredi je posejana solata vzklila dosti prej, kakor v navadni, raste silno naglo ter je bila primerna za pikiranje že tedaj, ko je v navadni gredi seme šele vzklilo.

Tudi cenejše...

Zanimiva pa je primerjava glede stroškov: gnoj za običajno toplo gredo stane 160 din, da se doseže isti efekt, kakor z ogrevanjem s pomočjo plina, kar pa stane samo 80 din. Tople grede, ki se ogrevajo s plinom, se lahko zasejejo že meseca januarja, čim začnejo dan rasti, torej 3-4 tedne prej, kakor običajne tople grede. Mariborski vrtarji so za te poskuse že zvedeli ter so si nekateri naprave ogledali. Vsi se za to zelo zanimajo ter si bodo tudi oni prihodnje leto omislili podobne naprave, ki si jih lahko vsak dan napravi, le plinovod mu mora montirati strokovnjak. Ogotovo pa bo veliko zanimanja za nov način vrtarjenja tudi pri lastnikih zasebnih vrtov, med katerimi so v Mariboru številni podjetni in napredni vrtarji. Mestna plinarna pa si bo na ta način pridobila novih odjemalcev — kar je glavni namen poiskav, ki smo jih zgoraj opisali.

Slika, ki dokazuje, da ljudje iz ameriškega mesta San Franciska včasih stanujejo tudi nad oblaki. Posneta je bila po enem zadnjih viharjev, ki je tam divjal.

Nočne smučarske tekme

Sovjetska agencija Tass poroča, da so se v okolici Moskve predvčeršnjim končale nočne smučske tekme, ki so se jih udeležili študentje zavoda za telesno vzgojo. Tekmovali so na progi 200 km in sicer samo ponoči.

V Moskvi so pa tiči

V ulici Gorki v Moskvi so uspešno prestavili celo petnadstropno hišo na drugo mesto, ne da bi jo bili prej razdrli. Zgradba je težka 16 tisoč ton. Morda jim je tudi pri tem vsaj nekoliko pomagala rdeča propaganda kot najmočnejši žerjav.

Gertrude Gelbin:

MLADI EDISON

Resnična filmska povest o mladosti
velikega izumitelja

Tom je nekaj časa obupano gledal svojo polomijo in srce se mu je krčilo. Vsi njegovi veliki načrti so odfrleli, kakor so odfrleli kosi in izvodi njegovega lista, ki jih je neusmiljena Nelsonova roka pošiljala na zadnjo pot. Vsega je bilo konec...

Toliko mesecev je delal po vlakih, toliko je premišljal in se mučil, toliko se veselil, kaj bo še vse zmogel, zdaj pa se je vse razblinilo. Od truda in dela mu ni ostalo prav nič, razen hude bolečine v ušesu, lani, kjer ga je bila pograbil trda Nelsonova roka.

Ko se je potrt vrnil domov, mu oče in mati nista rekla ničesar. Drugo jutro, ko se je že mislil začeti ubadati z novimi načrti, zakaj čez noč je bilo precej grenkobe izginilo, pa mu je oče rekel trdo in odločno:

»Tom, jaz grem zdaj za svojim poslom. Nocoj me ne bo domov, ker bom obiskal še Billa v Frizeru. Preden pa grem, zahtevam, da spraviš s poti svojo čarovnijo in steklenice, ki jih imaš v kleti. Vrzi vse na gnoj, naredi z njimi kar hočeš, lahko jih tudi požreš, toda da jih v hiši ne vidim več. Si razumel?«

Tom je poznal trdo očetovo roko, toda ni se mogel premagati, da bi ne bil obupano zavpil:

»Pa zakaj vendar?«

Oče ga je samo pogledal in dejal na kratko:

»Ker jaz tako hočem.«

Tom se je skušal upirati:

Oče je zrasel:

»Kaj? Čakaj, ti bom pa povedal še nekaj drugega. Prvič nisi dorasel za take reči, drugič je to vse skupaj noro, tretjič si pa povrh vsega še ti...«

»Usekani!« mu je Tom segel v besedo in razdraženo nadaljeval:

»Kaj ne, da misliš to? Saj si hotel reči, da sem usekan?«

Oče mu je odgovoril na kratko:

»Da. Do danes sem mislil, da počenjaš le nedolžne neumnosti, ki nikomur ne škodijo, zdaj pa sem to sodbo moral spremeniti. Fante, ki spravlja v nevarnost stotine ljudi s steklenicami strupov in pokal, v polnem vlakcu, ni samo usekan, temveč prav za res nor. Zdjaj sva zgovorjena!«

Tom mu je obrnil hrbet, da oče ne bi videl njegovih solza. Toda hkratu je že sklepal, da si bo spet dobil njegovo zaupanje.

Takoj se je odpravil iskat, kje bi dobil kakega posla ali pa službo, da bi si sam služil kruha, da bi očetu dokazal, da je že petnajst let star in da se zaveda vse odgovornosti, katero ima do ljudi. Ko je šel v mesto, je bil že kar dobre volje, zakaj odločitev ni trma sta ga vedno ozdravili.

Toda, kolikor se je bil med potjo potolažil, toliko bolj so ga kaj brž spet razdražili in razžalostili ljudje, do katerih je v mestu stopil. Pri kovaču, pri trgovcu z drvmi in s premogom, pri speeristu in pri drugih obrtnikih, pri vseh, katerim se

je ponudil za delo ali za službo, so ga že na vratih pričakovali z zasmehom:

»Ukesan... mahnjen... bedak...«

Povrh zasmeha še surov krohot, zausnice, brce v zadnji konec — to je bil edini uspeh Tomovega romanja za lastnim in samostojnim kruhom. Begal je po mestu obupan in žalosten, dokler se ni vili dež ter ga poglaval domov. Drhtel je od mraza in od žalosti, vso pot proti domu se mu je zdelo, da ne prenehoma sliši zasmehljive glasove in zmerjanje.

Bled in prepadel se je pod noč vrnil domov.

Sestrica Tannie ga je ljubeznivo pozdravila.

Tom se je zadrli nanjo:

»Moiči!«

Ni je maral niti pogledati. Po begu je v svojo klet in se vrgel v kot na tla.

Tannie je obstala, kakor da je treščilo vanjo. Še nikdar dozdaj ni bil Tom zavpil nanjo, kaj šele, da bi se bil tako grdo zadril. Nikdar še ni bil Tom z njo tako surov. Kaj mu je storila?

Premišljala je in solze so jo polile. Potem je stekla k materi in ji dejala:

»Mama, Tomu se je nekaj prmerilo!«

Mati je hitro vprašala:

»Kje pa je?«

Tannie ji je z roko pokazala na vrata v tleh in rekla:

(Dalje.)

GENERAL KRIVICKI:

BIL SEM V STALINOVIM SLUŽBI

Dedušok ni nekaj časa dejal nič. Hodil je po sobi gor in dol, kakor da bi mislil na nekaj čisto drugega. Ko je pa spregovoril, se je to zgodilo v napol končanih stavkih, ki bi za tujca pomenili kaj malo, za vsakogar pa, ki je prebil štirindvajset ur na dan v sovjetskem stroju, so bili v neizgovornih sklepih docela jasni.

Kakor jaz, si tudi Dedušok ni upal odkrito govoriti o stvari. Že to, da sem ga tako vprašal, me je izpostavljalo tveganju, katero bi bil on lahko izkoristil.

Naj se je vedel še tako previdno, sem si le mogel v duhu sestaviti, kaj se je zgodilo. Dedušoka niso mučili s »tretjo stopnjo«. Preiskovalni uradnik mu je takoj povedal, da se bo rešil s sodbo na deset let ječe, če prizna. In ker je poznal pota GPU, se mu je zdelo pravilnejše, da na to ponudbo udari v roko.

Cepprav ni imel prav nič posla z ono zaroto v Kremlju, zaradi katere so ga spet privedli v Moskvo, se ni nikdar več vrnil v svoj mlin na Solovjetskem otoku. Ustrelili so ga...

K najbolj slavljenim uspehom GPU spada »prerojenje« kmetov, inženirjev, profesorjev ter industrijskih delavcev, ki so jih po milijonih zganjali in vlačili v delovne tabore, da so se tam seznanili z blagoslovi kolektivizma, ker jim je primanjlovalo navdušenja za sovjetski red.

Ti nepoboljšljivi sovražniki Stalinove diktature — kmetje, ki so požrešno viseli na svojih treh kravicah, profesorji, ki so se trmasto zavzemali za nemarksiistične znanstvene pojme, inženirji, ki jim je manjkalo domišljije, da bi videli krasote petletke, delavci, ki so

bili tako zločinski, da so si upali mrmrati čez nizke mezde — vse te obupane skupine in druge taiste vrste, skupaj čez sedem milijonov ljudi, je GPU prepeljala v nov kolektivni svet, kjer so pod nadzorstvom njenih policajev prisilno delali ter se prerajali v poslušne sovjetske državljane.

18. aprila 1931 je Svet za delo in varstvo Sovjetov zapovedal, da mora biti v dvajsetih mescih že uporabljiv prekop med Belim in med Vzhodnim morjem, dolg 250 kilometrov. Izvedbo dela so dali GPU. Vzela je zato skoraj pol milijona jetnikov, sekala gozdove, razstreljala skale, spravljala s poti brzice in slapove — veliko vodno pot so ustvarili čisto po načrtu. S krova parnika »Anokinu« je Stalin z Jagodom ob strani gledal velike slovesnosti, ko so odpirali prekop.

Ko je bil prekop dodelan, so pomislili od petstotisoč »zločincev«, ki so delali vodno pot, dvajset tisoč štiristoinosemdeset ter jim dali svobodo, devet in petdeset tisoč pestoestnajstim pa so skrajšali kazen. Toda GPU je kmalu odkrila, da se je menda večina teh »oproščencev« tako zelo zaljubila v skupno delo pri prekopu, da so jih preložili k drugemu velikemu stavbnemu načrtu, prekopu med Moskvo in Volgo.

30. aprila 1937 sem na vidnem kraju na Rdečem trgu videl izobešeno ogromno fotografijo Firina, voditelja prekopnikov GPU. He, sem si mislil, vsaj en velik mož, ki še ni prijel Dva dni pozneje sem našel na tovariša, ki so ga bili vprav poklicali iz tujine. Brž ko si je opomogel od presenečenja, da me vidi še prostega, mi je dejal:

»Ali že veste? S Firinom je konec?«

Dejal sem, da je to nemogoče, ker je Firinova fotografija še vedno učinkovito izobešena na ogled, na najvidnejšem trgu mesta Moskve. On pa mi je odvrnil:

»Povem vam, da je s Firinom konec. Danes sem bil pri odprtju prekopa med Moskvo in Volgo, pa ga ni bilo tam.«

Pozno ponoči me je poklical prijatelj, ki je delal v uredništvu »Izvestij«. Povedal mi je, da so v njegovi pisarni vprav dobili navodilo, naj iz arhiva odstranijo vse slike ter življenjske podatke, ki se nanašajo na Firina, velikega graditelja prekopa GPU...

GPU se ni zadovoljila s tem, da bi bila svoje delo omejevala samo na Rusijo. Pri vseh prizadevanjih najspretnjših propagandistov je svet z velikim zanimanjem poslušal »priznanja« starih boljševikov pri moskovskih razkazovalnih razpravah. Zato sta Stalin in GPU sklenila prepričati svet o tem, da stoji moskovska predstava na isti ravni s podobnimi dramatičnimi dogodki po Španiji, v Češkoslovaški in v Združenih državah.

Ruska GPU je pripravila proti voditeljem španske marksistične stranke POUM, ki so jih oktobra 1938 obtožili izdaje vohunstva in morilskih poskusov proti poglavarjem republikanske vlade. Moskva je upala, da bo s pravdo proti POUM mogla dokazati, da so vsi odločni ljudje v Španiji, ki se upirajo Stalinu, »trockistično-fašistični zarotniki«.

Toda Barcelona ni bila Moskva. GPU je napela vse sile, kolikor je pod tistimi okoliščinami bilo mogoče, toda jetniki se niso menili za pritiskovalne ukrepe in so se branili izpovedati, da bi bili vohuni v službi generala Franca.

Že maja 1937 — bil sem ravno v Sluckega pisarni, sem nekaj zavohal o procesih, ki jih pripravljajo v tujini. Sluckega je nekdo poklical po telefonu. Po dolgem razgovoru z nekom, čigar imena ni izdal, je obesil slušalo in rekel:

»Zdi se mi, da Ježov in Stalin menita, da lahko v Prazi ljudi zapiram prav tako, kakor v Moskvi.«

Vprašal sem ga:

»Kaj menite?«

Začel mi je pripovedovati:

»Povedal vam bom, kako je, Krivicki. Stalin želi proces proti trockističnim vohunom v Evropi. To utegne močno učinkovati, če bomo stvar prav napihili. Praška policija bo zdaj zdaj prišla Grylewitza. Vede se čisto prijateljsko, toda s Čehi ne moremo plesati tako, kakor z našimi lastnimi ljudmi. Tu v Moskvi mi je treba samo odpreti vrata v Lubjanko, pa lahko vržem noter ljudi, kolikor jih hočem. V Prazi je pa še vedno nekaj čeških legionarjev, ki so se 1918 bojevali proti nam, in ti izpodkopavajo naše delo.